

Класифікація організаційних моделей аналітичної діяльності у сфері забезпечення національної безпеки

Вадим Соколов, Національна академія державного управління при Президентові України

Мета статті полягає в розробці класифікації організаційних моделей аналітичної діяльності у сфері забезпечення національної безпеки.

Актуальність дослідження зумовлена тим, що інтеграція України до євроатлантичної та європейської систем безпеки в умовах динамічного безпекового середовища ставить перед вітчизняною системою державного управління національною безпекою завдання щодо розробки і невідкладного впровадження в державно-управлінську практику принципово нової організаційної моделі аналітичної діяльності у сфері забезпечення національної безпеки.

Для вирішення завдань дослідження використовувалися метод історико-компаративного аналізу і метод синтезу.

Результати історико-компаративного аналізу концептуальних засад аналітичної діяльності в системі забезпечення національної безпеки США, ФРН, РФ та КНР, а також результати компаративного дослідження інституціональних матриць аналітичної діяльності у вказаних системах дозволили класифікувати організаційні моделі аналітичної діяльності за критерієм форми організації діяльності аналітичних структур як бюрократично-номенклатурна і коопераційна. У статті охарактеризовано бюрократично-номенклатурна і коопераційна організаційні моделі аналітичної діяльності в системі забезпечення національної безпеки за такими складовими, як: місія, цілі, завдання аналітичної структури, спосіб структурної організації, елементи структурної організації, специфіка взаємодії аналітичної структури з урядом, характерні умови діяльності аналітичної структури.

Висновки. Автором запропоновано під поняттям «організаційна модель аналітичної діяльності в системі забезпечення національної безпеки» розуміти формалізоване відображення процесу створення організаційних структур аналітичної діяльності в системі забезпечення національної безпеки, налагодження раціональних організаційних відносин між суб'єктами вказаної діяльності.

Встановлено, що для США і ФРН властива коопераційна організаційна модель аналітичної діяльності в системі забезпечення національної безпеки, для РФ, КНР, України – бюрократично-номенклатурна організаційна модель.

З метою удосконалення системи державного управління національною безпекою України в контексті завдань євроатлантичної та європейської інтеграції запропоновано перспективною організаційною моделлю аналітичної діяльності в системі забезпечення національної безпеки визначити коопераційну модель.

Ключові слова: аналітична діяльність, класифікація аналітичної діяльності, державне управління національною безпекою, система забезпечення національної безпеки, США, ФРН, РФ, КНР, Україна

National security analytical activities organizational models classification

Vadim Sokolov, National Academy for Public Administration under the President of Ukraine

The purpose of the article is to elaborate a national security analytical activities organizational models classification.

The relevance of the research stems from the fact that Ukraine's integration to the Euro-Atlantic and European security systems in the context of dynamic security environment sets for the national security state management system a task of elaborating and urgent implementing into the state managerial practice a fundamentally new national security analytical activities organizational model.

Comparative-historical method and method of synthesis were used to meet the tasks of the research.

The author suggests understanding under the concept «national security analytical activities organizational model» a formalized reflection of a process of establishing national security system

analytical activities organizational structures, developing rational organizational relations between the subjects of the above-mentioned activities.

The results of the USA, Germany, Russian Federation and China national security analytical activities conceptual bases comparative-historical analysis, and also the results of the analytical activities institutional matrices comparative study, allow to classify the analytical activities organizational models according to the criterion of analytical structures activities organization form into bureaucratic-nomenclatural and cooperative organizational models. The article characterizes bureaucratic-nomenclatural and cooperative organizational models within the national security system by the following components: analytical structure mission, goals, objectives, the way of structural organization, structural organization elements, the specific of cooperation between an analytical structure and the government, typical conditions for analytical structure activities.

Conclusion. It is identified that the USA and Germany tend to have a cooperative organizational model of a national security system analytical activities, the Russian Federation, China, and Ukraine – bureaucratic-nomenclatural organizational model.

In order to improve the national security state management system of Ukraine in terms of Euro-Atlantic and European integration objectives it is suggested to identify a cooperative model as a perspective organizational model within the national security system analytical activities.

Keywords: *analytical activities, analytical activities classification, national security state management, national security system, USA, Germany, Russian Federation, China, Ukraine*

Классификация организационных моделей аналитической деятельности в сфере обеспечения национальной безопасности

Вадим Соколов, Национальная академия государственного управления при Президенте Украины

Цель статьи заключается в разработке классификации организационных моделей аналитической деятельности в сфере обеспечения национальной безопасности.

Актуальность исследования предопределена тем, что интеграция Украины в евроатлантическую и европейскую системы безопасности в условиях динамической среды безопасности ставит перед отечественной системой государственного управления национальной безопасностью задание разработки и неотложного внедрения в государственно-управленческую практику принципиально новой организационной модели аналитической деятельности в сфере обеспечения национальной безопасности.

Для решения заданий исследования использовались методы: метод историко-компаративного анализа и метод синтеза.

Результаты историко-компаративного анализа концептуальных основ аналитической деятельности в системе обеспечения национальной безопасности США, ФРГ, РФ и КНР, а также результаты компаративного исследования институциональных матриц аналитической деятельности в указанных системах позволили классифицировать организационные модели аналитической деятельности по критерию формы организации деятельности аналитических структур как бюрократически-номенклатурная и кооперационная. В статье дана характеристика бюрократически-номенклатурной и кооперационной организационным моделям в системе обеспечения национальной безопасности по составляющим: миссия, цели, задания аналитической структуры, способ структурной организации, элементы структурной организации, специфика взаимодействия аналитической структуры с правительством, характерные условия аналитической деятельности.

Выводы. В статье дано авторское определение понятия «организационная модель аналитической деятельности в системе обеспечения национальной безопасности» под которым предложено понимать формализованное отражение процесса создания организационных структур аналитической деятельности в системе обеспечения национальной безопасности, налаживания рациональных организационных отношений между субъектами указанной деятельности.

Установлено, что для США и ФРГ свойственны кооперационная организационная модель аналитической деятельности в системе обеспечения национальной безопасности, для РФ, КНР, Украины – бюрократически-номенклатурная организационная модель.

С целью усовершенствования системы государственного управления национальной безопасностью

України в контексте реалізації заданих євроатлантичної та європейської інтеграції пропонується перспективна організаційна модель аналітичної діяльності в системі забезпечення національної безпеки визначити коопераційну модель.

Ключевые слова: аналітична діяльність, класифікація аналітичної діяльності, державне управління національною безпекою, система забезпечення національної безпеки, США, ФРН, РФ, КНР, Україна

Вступ.

В Стратегії національної безпеки України визначено завдання щодо створення ефективного сектору безпеки і оборони (Указ Президента України від 26 травня 2015 року № 287/2015).

Ця обставина і визначає зв'язок загальної проблеми з найбільш важливими науковими та практичними завданнями дослідження проблем теорії та практики інформаційно-аналітичного забезпечення політики національної безпеки України.

На підставі аналізу актуальних досліджень і наукових публікацій можна зробити висновки про те, що питанням узагальнення та систематизації досвіду організації аналітичної діяльності у сфері забезпечення національної безпеки України та іноземних держав присвячено наукові праці таких дослідників, як: В. І. Абрамова, Т. В. Запорожець, Р. Р. Марутян, М. М. Шевченка, Л. М. Шипілової (Методологія стратегічного планування, 2018;); В. Баранова; В. М. Бебика; В. К. Белозерова; А. М. Валюх, Є. А. Курілова (Валюх, Курілов, 2019); Д. М. Горелова (Горелов); О. С. Зозулі (Зозуля, 2017); О. В. Коломійця (Коломієць, 2012); І. Н. Коміссіної (Коміссіна, 2017); А. Кондрат'єва (Кондрат'єв, 2009, 2010); А. О. Пелиха (Пелих, 2017); Г. М. Савранської (Савранська, 2018); Н. С. Смирнової (Смирнова, 2016); Р. Хілсмен (Хілсмен, 1957); М. М. Шевченка (Шевченко, 2012, 2015). У вказаних наукових працях дослідники в основному акцентують увагу на проблемах теорії та практики аналітичної діяльності у сфері забезпечення національної безпеки. Варто зазначити, що питання класифікації аналітичної діяльності в системі забезпечення національної безпеки нами розглядалося в публікації «Класифікація, функції та завдання аналітичної діяльності в системі

забезпечення національної безпеки» (Соколов, 2016). Зокрема, відповідно до рівня організації аналітичної діяльності в системі забезпечення національної безпеки нами визначено функції первинної, вищої та масової аналітики.

Виділення невирішених раніше частин загальної проблеми, формулювання цілей статті. Незважаючи на значну кількість робіт, в яких розглядаються актуальні питання теорії та практики аналітичної діяльності у сфері забезпечення національної безпеки, маємо констатувати, що питання класифікації власне організаційних моделей аналітичної діяльності у цій специфічній сфері залишається відкритим.

Саме тому метою статті є розробка класифікації організаційних моделей аналітичної діяльності у сфері забезпечення національної безпеки.

Для вирішення завдання дослідження будемо використовувати методи аналізу і синтезу для розробки класифікації організаційних моделей аналітичної діяльності в системі забезпечення національної безпеки, зокрема компаративний метод аналізу – для узагальнення зарубіжного і вітчизняного досвіду щодо інформаційно-аналітичного забезпечення політики національної безпеки (Шевченко, 2015), а також структурно-функціональний та інституціональний підходи (Абрамов, 2010; Бортнікова, 2017).

У контексті завдань нашого дослідження під поняттям «організаційна модель аналітичної діяльності в системі забезпечення національної безпеки» пропонуємо розуміти формалізоване відображення процесу створення організаційних структур аналітичної діяльності в системі забезпечення національної безпеки, налагодження раціональних організаційних відносин між суб'єктами вказаної діяльності. Водночас під поняттям «інститу-

ціональна матриця аналітичної діяльності в системі забезпечення національної безпеки» пропонуємо розуміти сукупність базових інститутів, які склалися історично й регулюють відносини суб'єктів безпеки щодо аналітичної діяльності в інтересах забезпечення національної безпеки.

Результати дослідження.

Інституалізація аналітичної діяльності в системі забезпечення національної безпеки є конкретно-історичним процесом. Розкриття внутрішньої «логіки», закономірностей цього процесу, потребує концептуальних моделей, які спрямовані на реконструкцію інституалізації. Тобто аналітична діяльність у сфері забезпечення національної безпеки може бути представлена подвійним способом:

- 1) як процес виникнення і розвитку інституту аналітики у цій специфічній сфері;
- 2) як процес функціонування сформованого інституту аналітики.

Ці два способи представлення аналітичної діяльності у сфері забезпечення національної безпеки знаходяться у відношенні доповненості, й надання переваги одному із них зазвичай залежить від конкретних цілей та умов аналізу досліджуваного об'єкту.

Структура аналітичної діяльності у сфері забезпечення національної безпеки як системний об'єкт характеризується двома моментами:

- 1) набором притаманних системі аналітичної діяльності властивостей, зв'язків детермінації, структурних зв'язків різного роду, що забезпечують взаємини субординаційного та координаційного характеру, зв'язків-відношень «тотожності та відмінності»;
- 2) розчленуванням системи діяльності на підсистеми і елементи, що в теорії пізнання і методології науки прийнято називати класифікацією.

Саме тому вивчення зв'язків, форм взаємодії і перетворення різних елементів системи аналітичної діяльності в процесі її інституалізації в системі забезпечення національної безпеки є методологічною та гносеологічною основою для класифікації та систематизації вказаної

діяльності. При цьому варто враховувати той факт, що класифікація і систематизація є взаємопов'язаними процесами. Якщо завдання класифікації полягає у виявленні схожості та відмінності досліджуваних об'єктів, виокремлення їх та розподіл за деякими групами з метою виявлення зв'язків між ними, то систематизація об'єднує виявлені зв'язки у єдину структуру. Тобто систематизація виступає як ціль і підсумок класифікації, її синтетичний момент.

В основу методології класифікації аналітичної діяльності в системі забезпечення національної безпеки пропонуємо покласти триаду принципів:

- врахування умов і факторів, які визначають виникнення та динаміку розвитку інституту аналітичної діяльності у сфері забезпечення національної безпеки;
- відбір об'єктивних показників, які дозволяють виявити характерні риси аналітичної діяльності в системі забезпечення національної безпеки;
- класифікація здійснюється на рівні загального характеру аналітичної діяльності у сфері забезпечення національної безпеки, типологія (типізація) – на деталізації її окремих рис, з урахуванням специфіки розвитку аналітичної діяльності.

Факторами, які визначають виникнення та динаміку розвитку інституту аналітичної діяльності в системі забезпечення національної безпеки є причини, що спричиняють зміни у інституціональному середовищі аналітичної діяльності, й зокрема в інституціональній матриці, що містить базові соціальні інститути – економіку, політику, культуру (ідеологію). Є сенс зауважити, в теорії інституціональних матриць виокремлюються X-матриця (західна, ринкова), Y-матриця (східна, командно-адміністративна) та Z-матриця (перехідна, солідарна) (Бортнікова, 2017, с. 274–280).

На відміну від поширених у науковій літературі таких базових інститутів як економіка, політика, культура (ідеологія), що покладені в основу теоретичного конструкту інституціональних матриць нами пропонується визначи-

ти шість інститутів: панівний тип комунікації, тип державного управління, ідеологія, політика, панівна парадигма безпеки, панівна форма інституційної організації аналітичної роботи в системі державної влади.

Є сенс зауважити, що в сучасних суспільствах виокремлюються наступні типи комунікацій:

– відцентровий, що притаманний тоталітарному політичному режиму за якого держава є єдиним суб'єктом соціально-політичного процесу;

– вертикальний, що притаманний авторитарному політичному режиму за якого владні повноваження зосереджені у руках певної групи, що створює єдину ієрархічну піраміду влади;

– горизонтальний, що притаманний демократичному режиму за якого у сфері прийняття та реалізації рішень взаємодіють такі центри впливу як держава та громадянське суспільство.

Відмінними рисами X-, Y- та Z-матриць є

те, що (Бортнікова, 2017, с. 277):

– для X-матриці притаманне державне управління, а також політика характеризується установленням ієрархії влади, правом простої більшості;

– для Y-матриці притаманне публічне управління, політика характеризується діяльністю політичних партій, конгресів, парламенту, правом голосу;

– для Z-матриці притаманне системне управління, політика характеризується діяльністю президента, депутатів, лобістів, кандидатів у депутати різного рівня.

Компаративний аналіз базових інституціональних матриць, що структурно включають в себе інститути культури, політики, державного управління, аналітики та безпеки, дозволив нам класифікувати організаційні моделі аналітичної роботи в системі державної влади за критерієм панівної форми інституційної організації аналітичної роботи у вказаній системі як мережеву, бюрократично-номенклатурну, солідарну (див. табл. 1).

Таблиця 1

Компаративна характеристика параметрів базових інституціональних матриць організації аналітичної роботи в системі державної влади

Тип матриці / Характеристика параметрів базових інститутів	Y-матриця	X-матриця	Z-матриця
Панівний тип комунікації	Горизонтальний	Вертикальний	Матричний (горизонтально-вертикальний)
Ідеологія	Лібералізм, неолібералізм, консерватизм, неоконсерватизм	Марксизм (соціалізм, соціал-демократія), комунізм, націонал-соціалізм (фашизм)	Лібералізм, неолібералізм,
Тип політичного режиму	Демократичний	Тоталітарний, авторитарний	Демократичний
Тип державного управління	Публічне управління	Державне управління	Системне управління
Політика	Політичні партії, конгреси, парламенти, право голосу	Установлення ієрархії влади, право простої більшості	Президент, депутат, лобіст, кандидат в депутати
Панівна парадигма безпеки	Ліберальна, неоліберальна, консервативна, неоконсервативна	Марксистська, комуністична, націонал-соціалістська	Ліберальна, неоліберальна
Панівна форма інституційної організації аналітичної роботи в системі державної влади	Мережева	Бюрократично-номенклатурна	Солідарна

Є сенс зауважити, що інститут аналітики у сфері забезпечення національної безпеки є похідним від інститутів державного управління і національної безпеки та містить у собі систему цінностей та норм аналітичної діяльності, що:

– унормовують циклічність аналітики за схемою «аналіз → прогнозування → надання рекомендацій»;

– визначають основні завдання аналітики – виявлення джерел та перших ознак загроз національній безпеці, розробка рекомендацій щодо своєчасних та адекватних заходів профілактики, протидії виявленим загрозам національній безпеці та ліквідації наслідків їх реалізації.

Результати компаративного аналізу інститутів аналітичної діяльності в системах забезпечення національної безпеки США, ФРН, КНР, РФ представлено в таблиці 2.

Аналіз результатів історико-компаративного дослідження концептуальних засад аналітичної діяльності в системі забезпечення національної безпеки США, ФРН, РФ та КНР (Методологія стратегічного планування, 2018; Баранов; Бебик; Белозеров; Валюх, Курілов, 2019; Горелов; Зозуля, 2017; Коломієць, 2012; Коміссіна, 2017; Кондрат'єв, 2009, 2010; Пелих, 2017; Савранська, 2018; Смирнова, 2016; Хілсмен, 1957; Шевченко, 2012, 2015), а також результати компаративного аналізу інституціональних матриць аналітичної діяльності у вказаній системі дозволили нам класифікувати організаційні моделі аналітичної діяльності за критерієм форми інституційної організації діяльності аналітичних структур як бюрократично-номенклатурна організаційна модель, яка властива для РФ, КНР, України та коопераційна організаційна модель, яка властива для США і ФРН. Характерні ознаки вказаних організаційних моделей аналітичної діяльності в системі забезпечення національної безпеки представлено в таблиці 3.

Отже, результати історико-компаративного аналізу концептуальних засад аналітич-

ної діяльності в системі забезпечення національної безпеки США, ФРН, РФ та КНР, а також результати компаративного дослідження інституціональних матриць аналітичної діяльності у вказаних системах, дозволили класифікувати організаційні моделі аналітичної діяльності за критерієм форми організації діяльності аналітичних структур як бюрократично-номенклатурна і коопераційна організаційні моделі.

У контексті завдань євроатлантичної та європейської інтеграції України перспективною організаційною моделлю аналітичної діяльності в системі забезпечення національної безпеки пропонуємо визначити коопераційну модель. На нашу думку, впровадження в практику державного управління національною безпекою України вказаної моделі значною мірою вдосконалив структуру інституціональної матриці аналітичної діяльності в системі забезпечення національної безпеки, що стане запорукою ефективного інформаційно-аналітичного забезпечення політики національної безпеки України.

Висновки.

1. Автором запропоновано під поняттям «організаційна модель аналітичної діяльності в системі забезпечення національної безпеки» розуміти формалізоване відображення процесу створення організаційних структур аналітичної діяльності в системі забезпечення національної безпеки, налагодження раціональних організаційних відносин між суб'єктами вказаної діяльності.

2. Встановлено, що для США та ФРН характерною є базова інституціональна Y-матриця, яка, у свою чергу, визначає: засади демократичного політичного режиму; горизонтальний тип комунікації в суспільстві; публічний характер управління; панівні парадигми безпеки – неоліберальну та неоконсервативну; мережеву форму інституційної організації аналітичної роботи в системі державної влади. Наразі спостерігається тенденція переходу США від базової інституціональної Y-матриці до

Таблиця 2

Компаративний аналіз інститутів аналітичної діяльності в системах забезпечення національної безпеки США, ФРН, РФ, КНР

Одиниці компаративного аналізу	США	ФРН	КНР	РФ
Відмінні та спільні риси ціннісно-нормативної компоненти інституту аналітики				
Ціннісні імперативи аналітичної діяльності	культ захисту американського способу життя	педантичність в розмежуванні питань зовнішньої і внутрішньої безпеки	культ китаєцентризму; здатність до рефлексії; «страгемність»	культ захист території історичного панування
	сформованість контекстно-залежного уявлення про сутнісні характеристики поточних і перспективних практичних проблем забезпечення національної безпеки			
Інструментальні цінності аналітичної діяльності	пріоритетність використання науково-методичних розробок національних наукових шкіл, що максимально відображають традиції та інтереси США	пріоритетність використання вітчизняних інформаційних технологій у інформаційно-аналітичному забезпеченні політики національної безпеки	пріоритетність використання науково-методичних розробок національних наукових шкіл, що максимально відображають традиції та інтереси Китаю	пріоритетність використання науково-методичних розробок національних наукових шкіл, що максимально відображають традиції та інтереси РФ
	актуальність, плановість, достовірність, релевантність, оперативність, повнота, коректність аналітичної інформації про стан національної безпеки;			
Принципи аналітичної діяльності	об'єктивність, системність, неперервність, узгодженість, верифікація, рентабельність, альтернативність, історизм, «здорової» конкуренції			
	політична коректність до громадської думки		політична коректність до влади	
Стандарти аналітичної діяльності	Нормативно визначені стандарти аналітичної діяльності та підготовки аналітиків			
Спільні риси технологічної компоненти інституту аналітики				
Напрями аналітичної діяльності	Нормативно визначені напрями: інформаційно-аналітичне забезпечення поточної та довгострокової політики національної безпеки, експертно-консультативна діяльність, консалтинг			
Методики аналітики	Нормативно визначені методики первинної, вищої і масової, ситуаційної та стратегічної аналітики у сфері забезпечення національної безпеки			
Тематика аналітики	Нормативно визначені практичні проблеми забезпечення національної безпеки на оперативному, тактичному та стратегічному рівнях державного управління			
Спільні риси організаційної компоненти інституту аналітики				
Державне регулювання аналітичної діяльності	Нормативно визначені функції прямого контролю з боку державних органів влади за діяльністю розвідувальної спільноти і урядовими аналітичними установами, функції розвідувальної спільноти, урядової аналітики. Способи структурної організації аналітичних установ: урядових аналітичних установ – ієрархічний, неурядових – мережевий. Організаційні форми аналітичної діяльності: діагностична, прогностична.			
Форми взаємодії суб'єктів аналітичної діяльності	Корпоративна форма взаємодії між урядовою аналітичною установою та урядом. Дотримання ситуації «здорової» конкуренції та взаємодії між урядовими та неурядовими аналітичними установами.			
Принципи організаційно-технічного забезпечення	Принцип єдності технологічної та інформаційної платформ. Принцип захисту таємної інформації та кібербезпеки єдиного інформаційно-аналітичного простору державного управління національною безпекою.			

Таблиця 3

Класифікація організаційних моделей аналітичної діяльності в системі забезпечення національної безпеки (за критерієм форми інституційної організації діяльності аналітичної структури)

Критерії моделей аналізу	Тип організаційної моделі аналітичної діяльності в системі забезпечення національної безпеки	
	Бюрократично-номенклатурна	Коопераційна
Місія аналітичної структури	Добір актуальних питань державного управління у сфері забезпечення національної безпеки	Добір суспільно значущих питань у сфері забезпечення національної безпеки
Цілі аналітичної структури	1. Розробка науково-обґрунтованих рекомендацій для органів, що опікуються питаннями забезпечення національної безпеки на основі вивчення та прогнозування динаміки розвитку загроз національним інтересам.	
	2. Удосконалення управління діяльністю офісу органів, що опікуються питаннями забезпечення національної безпеки.	2. Пошук засобів для реалізації проєктів, створення й підтримка репутації, іміджу аналітичної структури.
		3. Налагодження кооперації з аналогічними структурами всередині країни заради привертання уваги спонсорів та уникнення дублювання в роботі або організації масованої підтримки того чи іншого проєкту.
Завдання аналітичної структури	1. Академічні дослідження проблем національної безпеки, що мають довгострокову цінність.	
	2. Розпізнавання і виявлення потенційних та реальних загроз національній безпеці у сфері відповідальності конкретного органу, прогнозування сценаріїв розвитку виявлених загроз та їх переростання у небезпеки, підготовка рекомендацій по найбільш доцільним способам їх нейтралізації і оцінка наслідків прийнятих рішень щодо реагування на них. 3. Вивчення стратегічної, тактичної, оперативної обстановки з метою визначення чинників, причин та умов, які сприяють або, навпаки, перешкоджають формуванню її нормального стану. 4. Підготовка варіантів рішення конкретних завдань, включаючи рекомендації з проведення заходів щодо досягнення органом можливого і бажаного стану поточної обстановки у сфері національної безпеки. 5. Розробка законопроєктів, концепцій, планів, програм, експертиз з проблем забезпечення національної безпеки у сфері відповідальності директивного органу. 6. Формування стратегії і тактики інформаційно-аналітичної діяльності офісу органу, що опікується питаннями забезпечення національної безпеки, її координації, удосконалення і розвитку структури.	2. Наукове осмислення проблем забезпечення національної безпеки, розробка пропозицій щодо оригінальних та альтернативних способів їх вирішення. 3. Вироблення та впровадження ідей, новаторських підходів щодо забезпечення національної безпеки у проєктній формі, котрі можуть бути інтегровані у практику публічного управління. 4. Опонування державним законопроєктам, концепціям, планам, програмам, експертизам з проблем забезпечення національної безпеки. 5. Дослідження окремих конфліктних питань суспільного життя в контексті забезпечення національної безпеки. 6. Підготовка кадрів для державного апарату. 7. Формування необхідної громадської думки щодо питань національної безпеки. 8. Проведення дискусій з питань національної безпеки між представниками влади і науки. 9. Налагодження зовнішніх зв'язків з інвесторами.

Спосіб структурної організації	Ієрархічна	Мережева
<p>Елементи структурної організації</p>	<p>Структурна модель науково-дослідної установи:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Наукова рада, що визначає й коректує генеральний напрям досліджень, місію і мету аналітичної діяльності в межах професійного поля. 2. Директорат, що є відповідальним за формулу динамічної структури, оптимальний розподіл активів, інтеграцію зусиль, етапи реалізації планів, їх результативність. 3. Комплексна логістика – управління зовнішніми і внутрішніми ресурсами забезпечення аналітичної діяльності, підвищення життєздатності й авторитету установи. 4. Науково-дослідні відділи. 5. Науково-дослідні лабораторії. <p>Структурна модель ситуаційного центру директивного органу, що опікується питаннями національної безпеки:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Інформаційне забезпечення (інформаційна модель об’єктів безпеки і безпекового середовища, моделі ситуацій та загроз). 2. Лінгвістичне забезпечення (класифікатори, рубрикатори, словники, нормативно-довідкові документи). 3. Засоби моніторингу об’єктів безпеки і безпекового середовища в режимі реального часу, засоби зберігання накопичених даних. 4. Експертно-аналітичне забезпечення. 5. Комплекс технічних засобів, включаючи засоби відображення інформації. 6. Засоби контролю і управління функціонуванням. 	<ol style="list-style-type: none"> 4. Ногеми – співробітники зведені в персональні дослідницькі молекули.
<p>Специфіка взаємодії аналітичної структури з урядом</p>	<p>Корпоративна</p>	<p>Конкурента</p>
<p>Характерні умови діяльності</p>	<ol style="list-style-type: none"> 1. Чітка регламентація діяльності аналітичної структури в контексті функцій та завдань органу, що опікується питаннями забезпечення національної безпеки. 	<ol style="list-style-type: none"> 1. Відсутність бюрократичного тиску. 2. Відкритість і комунікабельність. 3. Свобода у підборі співробітників. 4. Гнучкість при виборі предмету дослідження. 5. Творча атмосфера.

Z-матриці, яка характеризується матричним типом комунікації в суспільстві. Для КНР та РФ характерною є базова інституціональна X-матриця, яка, у свою чергу, визначає: засади авторитарного політичного режиму; вертикальний тип комунікації; державний тип управління; панівні парадигми безпеки – марксистську та комуністичну, ієрархічну форму інституційної організації аналітичної роботи в системі державної влади. Для України характерною є перехідна матриця, що поєднує в собі характерні риси базових інституціональних X- та Y-матриць. Це, у свою чергу, породжує «кентавроподібні» утворення перехідного процесу, які одночасно поєднують в собі риси минулого, сучасного та майбутнього стану соціальної системи, що трансформується.

3. Результати компаративного аналізу інституціональних матриць аналітичної діяльності в системах забезпечення національної безпеки США, ФРН, РФ, КНР та України дозволяють констатувати про відмінні та спільні риси ціннісно-нормативної компоненти інституту аналітики досліджуваних

держав, а також про спільні риси технологічної та організаційної компонентів інституту аналітики.

4. У статті розроблено класифікацію організаційних моделей аналітичної діяльності у сфері забезпечення національної безпеки, а також встановлено, що для США і ФРН властива коопераційна організаційна модель аналітичної діяльності в системі забезпечення національної безпеки, для РФ, КНР, України – бюрократично-номенклатурна організаційна модель.

5. З метою удосконалення системи державного управління національною безпекою України в контексті завдань євроатлантичної та європейської інтеграції запропоновано перспективною організаційною моделлю аналітичної діяльності в системі забезпечення національної безпеки визначити коопераційну модель.

Перспективні напрями подальших досліджень вбачаються у розробці наукової концепції організаційного розвитку аналітичної діяльності в системі забезпечення національної безпеки України.

БІБЛІОГРАФІЧНІ ПОСИЛАННЯ:

Абрамов В. І. Методологія інституціонального підходу в державному управлінні сферою національної безпеки. *Галузь науки «Державне управління»: історія, теорія, впровадження* : матеріали наук.-практ. конф. за міжнар. участю (Київ, 28 трав. 2010 р.) : у 2 т. / за заг. ред. Ю.В. Ковбасюка, В.П. Трошинського, С.В. Загороднюка. Київ : НАДУ, 2010. Т.2. С. 9–11.

Баранов В. Проблема раннього розпізнавання угроз національної безпеки США Відновлено з: <http://lebed.com/2003/art3481.htm> (дата звернення: 27.12.2019 г.).

Бебик В. М Інформаційне суспільство Китаю: мас-медія, мережі, безпека. Відновлено з: http://journals.iir.kiev.ua/index.php/pol_n/article/view/3317/2996 (дата звернення: 21.10.2019 р.).

Белозёров В. К. Организация информационно-аналитического обеспечения политики безопасности и обороны ФРГ. Відновлено з: http://milpol.ru/mip/belozarov_inf_obesp.doc (Дата звернення. 20.01.2014 г.).

Бортнікова О. Г. Взаємодія релігії і політики: теорія і методологія : монографія. Київ : ПАЛИВОДА А.В., 2017. 338 с.

Валюх А. М., Курілов Є. А. Проблеми аналітичних центрів України та шляхи їх вирішення. *Інвестиції: практика та досвід*. 2019. № 19. С. 45–51.

Горелов Д. М. Використання потенціалу недержавних аналітичних центрів у формуванні політики національної безпеки: Аналітична записка. Відновлено з: <http://www.niss.gov.ua/articles/2119/> (дата звернення: 18.12.2019).

Зозуля О. С. Державне управління забезпеченням інформаційної безпеки України в умовах інформаційно-психологічного протистояння : дис. ... канд. наук з держ. упр.: спец. 25.00.01. / Нац. акад. держ. упр. Київ, 2017. 261 с.

Коломієць О.В. «Біла книга Німеччини» як «сателітна» модель концепції національної безпеки» *Слов'янський вісник* : міжвід. наук. зб. Київський славістичний університет, Рівненський інститут слов'янознавства.

Серія «Історичні та політичні науки». Вип. 14. Рівне, 2012. С. 149–152.

Коломієць О. В. Концепція національної безпеки «піднебесної» імперії як модель «ядерного стримування» *Наукові праці [Чорноморського державного університету імені Петра Могили]*. Сер. : Політологія. 2012. Т. 182, Вип. 170. С. 102—105. Відновлено з: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Npchdupol_2012_182_170_23 (дата звернення 11.12.2019 р.).

Комиссина И. Н. Новые «мозговые центры» с китайской спецификой: проблемы и перспективы развития. *Проблемы национальной стратегии*. 2017. № 6 (45). С. 68–83. Відновлено з: <https://riss.ru/bookstore/journal/2017-2/6-45/> (дата обращения: 28.12.2019 г.).

Кондратьев А. Разведка с использованием открытых источников информации в США. *Зарубежное военное обозрение*. 2010. № 9. С. 28–32.

Кондратьев А. Совершенствование информационно-аналитической деятельности разведывательного сообщества США. *Зарубежное военное обозрение*. 2009. № 12. Відновлено з: http://nogavank.am/rus/issues/detail.php?ELEMENT_ID=4615 (дата обращения: 27.12.2019 г.).

Кошовий С. А. Формування сучасного порядку денного КНР: роль аналітичних центрів і експертного середовища. *Китаєзнавчі дослідження*. 2016. № 1-2. С. 69-83.

Методологія стратегічного планування в умовах глобальних загроз національній безпеці та міжнародній стабільності : монографія / за заг. ред. Л.М. Шипілової. Київ : НАДУ, 2018. 232 с.

Пелих А. О. Воєнно-політичні моделі держав в управлінні національною безпекою євроатлантичних і пострадянських країн : дис. ... канд. наук з держ. упр.: 25.00.01. / Нац. акад. держ. упр. Київ, 2017. 254 с.

Про Стратегію національної безпеки України : Указ Президента України від 26 травня 2015 року № 287/2015. Відновлено з: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/287/2015> (дата звернення: 12.12.2018).

Савранська Г. М. Державне управління соціальним партнерством в контексті забезпечення соціальної безпеки України : дис. ... канд. наук з держ. упр.: спец. 25.00.01. / Нац. акад. держ. упр. Київ, 2018. 269 с.

Смирнова Н. С. Національні системи забезпечення демографічної безпеки європейських держав в умовах глобалізації: компаративний аналіз: дис. канд. наук держ. упр.: 25.00.01 / Нац. акад. держ. упр. Київ, 2016. 238 с.

Соколов В.А. Класифікація, функції та завдання аналітичної діяльності в системі забезпечення національної безпеки. *Інвестиції: практика та досвід*. 2016. № 16. С. 89–94.

Хилсман Р. Стратегическая разведка и политическое решение / пер. с англ. К. П. Соснина, О. Е. Зильберберг. Москва : Изд-во иностранной литературы, 1957. 192 с.

Шевченко М. М. Методологія компаративного аналізу систем забезпечення національної безпеки. *Збірник наукових праць Національної академії державного управління при Президентові України*. 2015. Вип. 1. С. 5–16.

Шевченко М. М. Досвід нормотворчості моніторингу загроз національній безпеці держав-членів та колишніх членів СНД. *Воєнно-історичний вісник*. 2012. № 1. (3). С. 87–93.

Шевченко М. М. Еволюція поглядів китайського керівництва на характер загроз національній безпеці. *Актуальні проблеми державного управління*: зб. наук. пр. Харків : Вид-во ХарPI НАДУ «Магістр», 2012. № 2 (42). С. 410–417.

REFERENCES

Abramov, V. I. (2010). Metodolohiia instytutsionalnoho pidkhodu v derzhavnomu upravlinni sferoiu natsionalnoi bezpeky [Methodology of Institutional Approach in National Security State Governance]. *Haluz nauky «Derzhavne upravlinnia»: istoriia, teoriia, vprovadzhenia : materialy nauk.-prakt. konf. za mizhnar. uchastiu – The Branch of Science: "State Governance: History, Theory, Implementation"*. International Scientific-Practical Conference Proceedings, Proceedings of the Conference. Kyiv: NADU [in Ukrainian].

Baranov, V. Problema rannego raspoznavaniya ugroz nacional'noj bezopasnosti USA [The problem of early threats recognition of the US national security]. Retrieved from <http://lebed.com/2003/art3481.htm> [in Russian].

Bebyk, V. M. Informacijne suspiljstvo Kytaju: mas-medija, merezhi, bezpeka [China's information society: media, networks, and security]. Retrieved from http://journals.iir.kiev.ua/index.php/pol_n/article/view/3317/2996 [in Ukrainian].

Belozjorov, V. K. Organizacija informacionno-analitcheskogo obespechenija politiki bezopasnosti i oborony FRN [Organization of information and analytical support of Germany security and defense policy]. Retrieved from http://milpol.ru/mip/belozorov_inf_obesp.doc [in Russian].

Bortnikova, O. H. (2017). Vzaiemodiia religii i polityky: teoriia i metodolohiia [Interaction of religion and politics: theory and methodology]. Kyiv: PALYVODA A. V. [in Ukrainian].

Valjukh, A. M., & Kurilov, Je. A. (2019). Problemy analitychnykh centriv Ukrainy ta shljakhy jikh vyrishennja [Problems of analytical centers of Ukraine and ways to solve them]. *Investyciji: praktyka ta dosvid*, 19, 45–51 [in Ukrainian].

Ghorjelov, D. M. Vykorystannja potencialu nederzhavnykh analitychnykh centriv u formuvanni polityky nacionalnoji bezpeky [Using the potential of non-state think tanks in forming of national security policy]. Retrieved from <http://www.niss.gov.ua/articles/2119/> [in Ukrainian].

Zozulia, O. S. (2017). Derzhavne upravlinnia zabezpechenniam informatsiinoi bezpeky Ukrainy v umovakh informatsiino-psykholohichnoho protyborstva Information [Security State Governance in Ukraine in the face of Informational and Psychological Confrontation]. Candidate's thesis. National Academy for Public Administration under the President of Ukraine. Kyiv [in Ukrainian].

Kolomijecj, O. V. (2012). «Bila knygha Nimechchyny» jak «satelitna» modelj koncepciji nacionalnoji bezpeky [«White book» of Germany as a «satellite» model of the concept of national security?]. *Slov'janskyj visnyk: mizhvid. nauk. zb. Kyjivskyj slavistychnyj universytet, Rivnenskyj instytut slov'janoznavstva. Serija «Istorychni ta politychni nauky»*, 14, 149–152 [in Ukrainian].

Kolomijecj, O. V. (2012). Koncepcija nacionalnoji bezpeky «pidnebesnoj» imperiji jak modelj «jadernogho strymuvannja» [The concept of national security of the «celestial» empire as a model of «nuclear deterrence»]. *Naukovi praci [Chornomors'kogo derzhavnogho universytetu imeni Petra Moghyly]. Ser.: Politologhija*, 182 (170), 102–105. Retrieved from http://nbuv.gov.ua/UJRN/Npchdupol_2012_182_170_23 [in Ukrainian].

Komissina, I. N. (2017). Novye «mozgovye centry» s kitajskoj specifikoj: problemy i perspektivy razvitija [New "think tanks" with Chinese specifics: problems and development prospects]. *Problemy nacional'noj strategii*, 6 (45), 68–83. Retrieved from <https://riss.ru/bookstore/journal/2017-2/6-45/> [in Russian].

Kondrat'ev, A. (2010). Razvedka s ispol'zovaniem otkrytyh istochnikov informacii v USA [OSINT in USA]. *Zarubezhnoe voennoe obozrenie*, 9, 28–32 [in Russian].

Kondrat'ev, A. (2009). Sovershenstvovanie informacionno-analicheskoy dejatel'nosti razvedyvatel'nogo soobshhestva USA [Improving the information and analytical activities of the US intelligence community]. *Zarubezhnoe voennoe obozrenie*, 12. Retrieved from: http://noravank.am/rus/issues/detail.php?ELEMENT_ID=4615 [in Russian].

Koshovyj, S. A. (2016). Formuvannja suchasnogho porjadku dennogho KNR: rolj analitychnykh centriv i ekspertnogho seredovyshha [Formation of the modern agenda of China: the role of analytical centers and expert environment]. *Kytajeznavchi doslidzhennja*, 1–2, 69–83 [in Ukrainian].

Shypilova, L. M. (2018). Metodolohiia stratehichnoho planuvannja v umovakh hlobalnykh zahroz natsionalnij bezpetsi ta mizhnarodnij stabilnosti [Methodology of Strategic Planning in the face of Global Threats to National Security and International Stability]. Kyiv: NADU [in Ukrainian].

Pelykh, A. O. (2017). Voienno-politychni modeli derzhav v upravlinni natsionalnoju bezpekoju yevroatlantskykh i postradianskykh krain [Military-Political Countries' Patterns in National Security Governance of Euro-Atlantic and post-Soviet Nations]. Candidate's thesis. National Academy for Public Administration under the President of Ukraine. Kyiv [in Ukrainian].

About the National Security Strategy of Ukraine. № 287/2015. Retrieved from <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/287/2015>.

Savranska, H. M. (2018). Derzhavne upravlinnia sotsialnym partnerstvom v konteksti zabezpechennja sotsialnoji bezpeky Ukrainy [Social Partnership State Governance in the context of Ukraine's Social Security]. Candidate's thesis. National Academy for Public Administration under the President of Ukraine. Kyiv [in Ukrainian].

Smyrnova, N. S. (2016). Natsionalni systemy zabezpechennja demohrafichnoji bezpeky yevropejskykh derzhav v umovakh hlobalizatsii: komparatyvnyi analiz [National Systems of European Demographic Security in the context of Globalization: Comparative Analysis]. Candidate's thesis. National Academy for Public Administration under the President of Ukraine. Kyiv [in Ukrainian].

Sokolov, V. A. (2016). Klyasifikacija, funkciji ta zavdannja analitychnoju dijaljnosti v systemi zabezpechennja nacionalnoji bezpeky [Classification, functions and tasks of analytical activities in the system of national security]. *Investyciji: praktyka ta dosvid*, 16, 89–94 [in Ukrainian].

Hilsmjen, R. (1957). Strategicheskaja razvedka i politicheskoe reshenie [Strategic intelligence and political decision]. Moskva: Izd-vo inostrannoju literatury [in Russian].

Shevchenko, M. M. (2015). Metodolohiia komparatyvnogho analizu system zabezpechennja natsionalnoji bezpeky [Methodology of Comparative Analysis of National Security Systems]. *Zbirnyk naukovykh prats Natsionalnoji akademii derzhavnogho upravlinnia pry Prezidentovi Ukrainy – Journal of Research Paper of the National Academy for Public Administration under the President of Ukraine*, 1, 5–16 [in Ukrainian].

Shevchenko, M. M. (2012). Dosvid normotvorchosti monitoryngu zaghroz nacionalnij bezpeci derzhav-chleniv ta kolyshnykh chleniv SND [Experience of rule-making threats monitoring of national security of member states and former CIS members]. *Vojenno-istorychnyj visnyk – The collection of scientific works "Military Historical Bulletin"*, 1 (3), 87–93 [in Ukrainian].

Shevchenko, M. M. (2012). Evoljucija poghljadiv kytajskogho kerivnytva na kharakter zaghroz nacionalnij bezpeci [The evolution of the Chinese leadership's views on the nature of threats of national security]. *Aktualjni problemy derzhavnogho upravlinnja – Pressing problems of public administration*, 2 (42), 410–417 [in Ukrainian].

Соколов Вадим

Здобувач

Національна академія державного управління
при Президентові**Sokolov Vadim**

Graduate student

National Academy for Public Administration under
the President of Ukraine

Email: vadim_sokolov@ukr.net

Цитування: Соколов, В. (2020). Класифікація організаційних моделей аналітичної діяльності у сфері забезпечення національної безпеки. *Аспекти публічного управління*, 8(3), 58–70. doi: 10.15421/152070

Citation: Sokolov, V. (2020). Klasyfikatsiia orhanizatsiinykh modelei analitychnoi diialnosti u sferi zabezpechennia natsionalnoi bezpeky [National security analytical activities organizational models classification]. *Public administration aspects*, 8 (3), 58–70. doi: 10.15421/152070

Стаття надійшла / Article arrived: 16.07.2020

Схвалено до друку / Accepted: 19.08.2020